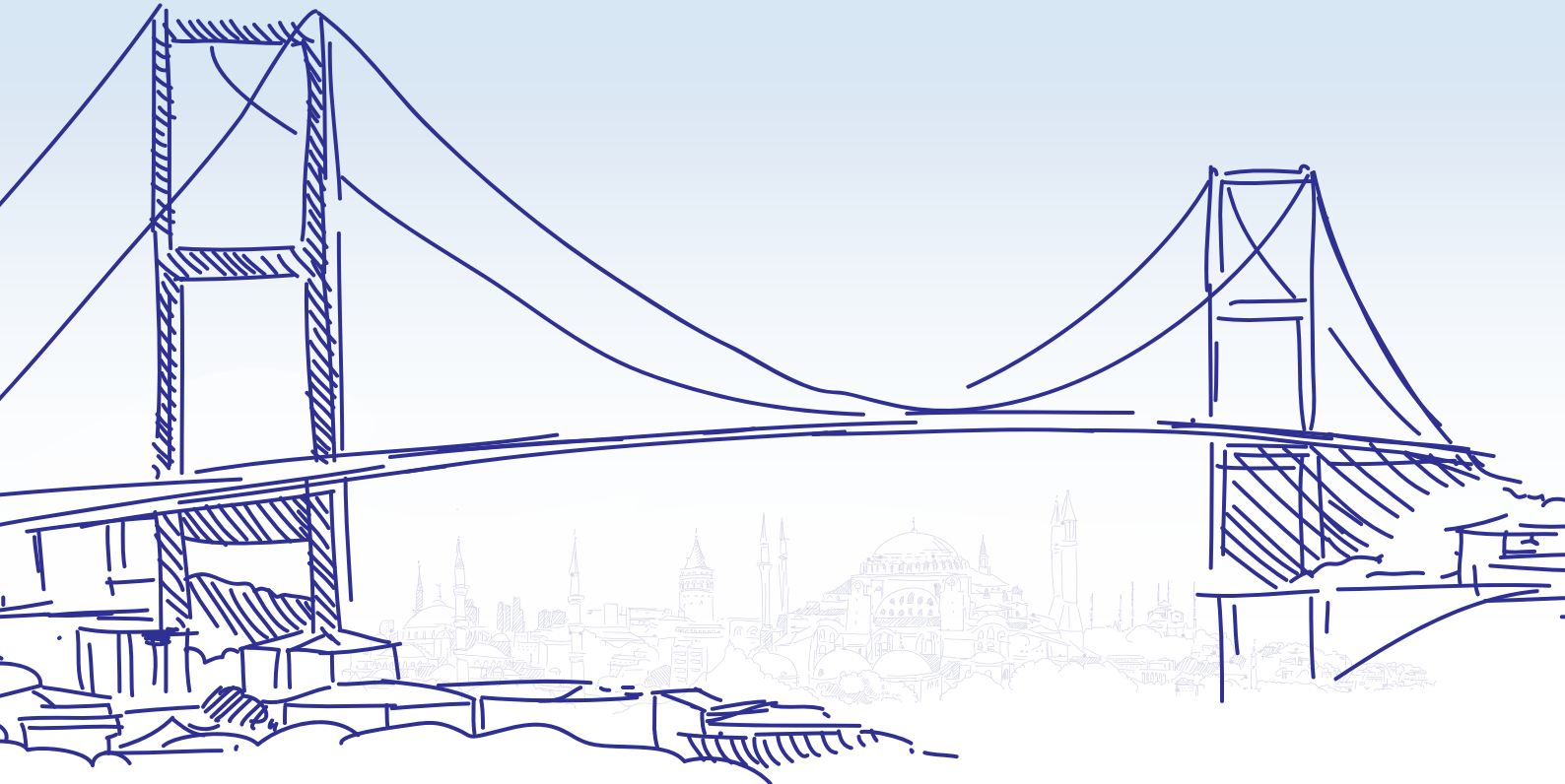

2024 - 2028 İstanbul Bölge Planı

YEŞİL EKONOMİ TEMATİK TOPLANTISI

SONUÇ RAPORU

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	3
KATILIMCI PROFİLİ	4
OTURUM 1 - BÖLGE PLANI HEDEFLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	5
Sektörel Sorun ve İhtiyaçların Tespiti	5
Sektörel Hedeflerin Tespiti	16
OTURUM 2 - BÖLGE PLANI ÖNCELİKLİ HEDEFLERİN BELİRLENMESİ,	21
PROGRAM VE PROJELERİNİN TASARIMI	21
Bölge Planı Kapsamında Önceliklendirilen Hedefler	21
Geliştirilen Program ve Proje Önerileri	24
EK 1 – TOPLANTI PROGRAMI	28
EK 2 – KATILIMCI LİSTESİ	29

GİRİŞ

Bölge Planları, ulusal kalkınma planının altında ve yereldeki en üst ölçekli planlar olup, 3194 Sayılı İmar Kanunu doğrultusunda bölgenin sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetleri ve altyapıların dağılımını belirleyen ve alt ölçekli mekânsal planları yönlendiren planlardır.

İstanbul Bölge Planı da İstanbul'un sosyo-ekonomik kalkınmasını sağlamak amacıyla, ulusal düzeyde üretilen plan, politika ve stratejiler ile yerel düzeyde yürütülecek çalışmalar ve faaliyetler arasındaki ilişkiyi belirleyecektir.

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi ve Bölge Planları hazırlık çalışmaları, ulusal düzeyde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, yerelde ise kalkınma ajansları koordinasyonunda yürütülmektedir.

Bu kapsamda, Ajansımız 2024-2028 İstanbul Bölge Planı hazırlıklarına başlamış olup, kamu, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve kamuoyunun katkıları ile Planın katılımcı bir süreçle hazırlanmasına yönelik çalışmalarına devam etmektedir.

Ajansımız gerçekleştirilen mevcut durum analizi çalışmalarının ardından, paydaşların görüş, öneri ve katkılarını alabilmek amacıyla kurum görüşmeleri gerçekleştirmekte ve toplantılar düzenlemektedir. İstanbul Bölge Planının stratejik öncelikleri doğrultusunda öncelikle, aşağıdaki başlıklarda tematik toplantılar düzenlenmiştir.

- Yaratıcı endüstriler
- Girişimcilik
- Yeşil ekonomi
- Teknolojik dönüşüm

Düzenlenen tematik toplantıların sonuçları, plan kurgusunda yer alan hedefler ile proje ve programların belirlenmesinde önemli bir girdi oluşturmaktadır. 2024-2028 Bölge Planı kurgusu, plan vizyonunu, bu vizyona ulaşmak üzere belirlenecek hedefleri ve hedeflerle ilişkili olarak da İstanbul için önemli ve öncelikli proje, program ve tedbirleri içermektedir.

2024-2028 İstanbul Bölge Planı Hazırlık Toplantılarının üçüncüsü olan Yeşil Ekonomi Tematik Toplantısı 06.12.2022 tarihinde, İstanbul Sanayi Odası, Taksim Salonu'nda gerçekleşmiştir. Yeşil ekonomi tematik toplantısı ile İstanbul için stratejik önceliği olan yeşil ekonomide seçili alanlardaki hedeflerin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi, bunun ardından da belirlenen hedeflere ulaşmak için

proje ve programların tasarımına yönelik çalışmaların ve tartışmaların gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir.

Toplantı, akış ve yöntem katılımcılara aktarıldıktan sonra, İstanbul Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri İsmail Erkam Tüzgen'in açılış konuşması ve Strateji ve İş Geliştirme Birimi Başkanı Dr. Fatih Pişkin'in Bölge Planının çerçevesi ve hedeflerine dair yaptığı sunum ile başlamıştır. Strateji ve İş Geliştirme Birimi Uzmanı Hayrul Şen'in İstanbul Kalkınma Ajansı'nın Yeşil Ekonomiye dair yaklaşımını aktardığı sunumu ile programın açılış kısmı tamamlanmıştır. İnteraktif olarak tasarlanan Bölge Planı Hedeflerinin Değerlendirilmesi ve Bölge Planı Programları ve Projelerin Tasarımı oturumlarından sonra İstanbul Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri İsmail Erkam Tüzgen'in kapanış konuşması ile toplantı tamamlanmıştır. (Ek 1)

KATILIMCI PROFİLİ

Yeşil Ekonomi tematik toplantısına, özel sektör, sivil toplum, akademi ve kamu kurumlarından temiz enerji ve emisyonların azaltılması, Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatına uyum ve emisyonların azaltılması, döngüsel atık uygulamaları, ekolojik üretim yaklaşımları, bilgi ve farkındalık artırılması, yeşil teknoloji gelişim ve inovasyonuna yönelik çalışan, sivil toplum, akademi, kamu, özel sektörden temsilciler olmak üzere 40 kurum temsilcisinin katılımı sağlanmıştır. (Ek 2)

Toplantı süresince İstanbul'un dinamikleri, yeşil ekonominin ihtiyaçları ve gelişme eğilimleri doğrultusunda, somut ve gerçekleştirilebilir bir çerçevenin paydaşlarla birlikte ortaya konması yönünde ortak çalışmalar yürütülmüştür.

OTURUM 1 - BÖLGE PLANI HEDEFLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İki oturumdan oluşan çalıştayın ilk bölümünde, sektörler göre ayrılan masalarda her bir sektörün sorun/ihtiyaçlarının ve potansiyel/fırsatlarının ortaya konulmasının ardından yeşil ekonomi alanında İstanbul'un bölgesel ve küresel ölçekte arzu edilen konuma ulaşabilmesi için gerçekleştirilmesi gereken hedefler belirlenmiştir.

Oturumda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

İstanbul'da yeşil ekonomi alanında, grubunuzun çalışma konusu çerçevesinde; temel sorunlar- ihtiyaçlar ve potansiyeller-fırsatlar nelerdir?

Grubunuzun belirlemiş olduğu sorunlar- ihtiyaçlar ve potansiyeller-fırsatlar doğrultusunda İstanbul'da yeşil ekonomiye geçiş için neler yapılmalıdır, hedefler neler olmalıdır?

Bu bölümde alt odak alanları bazında sektörel sorunlar, ihtiyaçlar ve hedefler tespit edilmiştir.

Sektörel Sorun ve İhtiyaçların Tespiti

Çalıştayın ilk oturumunda iki tartışma gerçekleştirilmiştir. Oturumunun ilk bölümünde sektör bazlı olarak belirtilen sorun ve ihtiyaçlar aşağıdaki gibidir.

1. Temiz Enerji ve Emisyonların Azaltılması:

a. Temel sorun ve ihtiyaçlar

i. Genel

1. İletişimsizlik, paylaşım ağları eksikliği, bilgilerin paydaş silolarında saklı kalması sorunu
2. AB projeleri, mutabakatlar, uluslararası anlaşmalar, kanun ve yönetmeliklerdeki güncellenmelerin periyodik öğrenilebileceği tek platform ihtiyacı
3. Özel sektörde kurgulayacak, uygulayacak, ölçecek yeşil insan sermayesinin zayıf olması

ii. Binalar

1. Binalarda enerji verimsizliği
2. Binalarda ısıtma ve soğutmada yüksek tüketim

iii. Altyapı ve elektrifikasyon

1. Akıllı şebekeler, yeni nesil teknolojiler için altyapının yetersiz olması
2. Mikro şebekeler, merkezisizleştirilmiş şebeke sistemi, toplayıcı hatların dönüşümü ihtiyacı
3. Enerjide merkezi yapılanmaya geçilmesi ihtiyacı
4. Genelde yerleşik kooperatiflerden OSB dönüştürülmüş alanlar olduğundan altyapının yeşil dönüşüm için yetersiz olması

iv. Finansman

1. Finansman eksikliği ve mevcut ekonomik krizin etkisi
2. Mevcut finansman imkânlarının her paydaş tarafından bilinmemesi

v. Organize sanayi bölgesinde KOBİ'ler

1. Yeşil dönüşüm konusunda özel sektör firmalarının, özellikle KOBİ özelinde bilgi eksikliği bulunması
2. KOBİ düzeyinde dönüşümün hızlanması için yaptırım olması
3. Yapılanmış bir üretim yerleşimi bulunması ve bu durumun endüstri simbiyoz çalışması için dezavantaj yaratması

vi. Veri ve ölçüm

1. Ölçüm, değerlendirme mekanizmalarının etkin çalışmaması, enerji analizlerinin yeterince yapılmaması sorunu ve somut metrikler üzerinden, parametreler üzerinden, neye ne kadar geliyoruz, atılan adımlarda neredeyiz, attığımız adımların etkisinin ölçülmesi ihtiyacı
2. Temiz enerji hakkında büyük veri üretilememesi, verilerin bütünleştirilememesi, paylaşımına açık tek serverda toplanamamış olması

vii. Politika ve mevzuat

1. Politikaların merkezden gelmesi ancak bölgesel uyarlamaların eksikliği
2. Mevzuat eksikliği, yetki karmaşasının bulunması
3. Fosile endeksli merkezi politikanın bulunması
4. Elektrik fiyatlarında fosil yakıt sübvansiyonu
5. Çok zamanlı tarife ve sübvansiyonların kaldırılması, hane halkı başına enerji üretim sübvansiyonu bulunması ihtiyacı
6. Bireylerin yeşil davranışı üzerine oluşturulan baskı gibi sistemsel ve kurumlarda da baskı yaratılması ihtiyacı

viii. Ulaşım

1. Toplu taşıma, filo ve lojistik sektörü araçlarının yeşil sertifikasyonunun bulunmaması
2. Ulaşımında bulunan yeşil sertifikasyonların denetlenmemesi ve akreditasyon kuruluşunun az olması
3. Emisyon azalmasını sağlayacak ulaşımaya yönelik altyapı projelerinin yetersizliği
4. Özel araç kullanımı yoğunluğu
5. Elektrikli araca geçiş sürecinin yavaşlığı
6. Sertifikasyon verecek akreditasyon kuruluşunun az olması

b. Temel potansiyel ve fırsatlar

i. Genel

1. İstanbul'un jeopolitik durumu ve enerji ticaretinde bulunan potansiyel
2. Başlıca üniversitelerin İstanbul'da yer alması
3. İstanbul'da dönüşüme açık, iklim krizine hassasiyetleri yüksek, genç jenerasyon nüfusunun çok olması
4. Yeşil dönüşüme ilişkin kamuda ve STK'larda mevcut olan bilgi birikimi ve yetkinlik

ii. Binalar

1. Güneş enerjisinden daha fazla faydalanmak için bina yoğunluğu avantajı (çatı yoğunluğu)
2. İstanbul'da deprem ihtimalinin yüksekliği, eski binaların enerji verimliliği daha yüksek yeni binalara geçişi hızlandırma fırsatı

iii. Altyapı ve elektrifikasyon

1. Elektrifikasyon yapabilme imkanları: doğalgaz yerine ısı pompası, enerjisini güneşten elde edilebilme fırsatı bulunmaktadır. Sanayide çimento ve çelik üretiminde elektrifikasyon imkânı
2. Yüksek ticari kapasite: karbon salınımı düşürülerek ürün üretebilme kapasitesinin bulunması
3. Yeşil enerji fazlası yaratma kabiliyeti ve bu enerji fazlasının satılabilme potansiyeli

iv. Finansman

1. Yapılacak tüm iyileştirmeler için bulunan mevcut finansman fırsatı

v. Organize sanayi bölgesinde KOBİ'ler

1. KOBİ'lerin büyük ölçekli yapılara oranla daha esnek olmasının yaratacağı dönüşümde hızlı aksiyon alabilme yetkinliği

2. Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatına Uyum ve Emisyonların Azaltılması

a. Temel sorun ve ihtiyaçlar

i. Finansman yetersizliği

1. Teknoloji ve teknik dönüşüm için finansman olmayışı
2. Yeşil enerji için ülke bazlı finansman arzı olmayışı
3. Finansmana erişim konusunda prosedürün yoğun ve uzun olması
4. İklim ve döngüselin mevzuata hızlıca geçmesi için yeterli AR-GE çalışmasının fonlanmaması
5. Emisyon ölçüm maliyetlerinin yüksek olması
6. İhracat sektöründeki yetersiz kurumsal kapasite nedeniyle krediye erişimde zorluk yaşanması
7. İhracat sektörünün iklim finansmanı konularını takip etmemeleri
8. İşletmelerde yeterli çalışan olmaması ve gerekli görülmemesi

ii. Bilgi ve farkındalık eksikliği

1. Toplumun yeşil dönüşüm konusundaki bilgi eksikliği
2. Yeşil dönüşümü anlamak konusundaki yetersizlik (sadece çevresel sürdürülebilirlik olarak algılanması)
3. Karbon azaltılması konusunda farkındalık olmayışı
4. Yenilenebilir enerji kurumları için İstanbul'daki fabrikaların altyapısının yetersiz oluşu
5. İhracat firmalarının yeşil mutabakat konusunda bilgisinin az olması ve bu konudaki regülasyonun yetersiz olması
6. Karbon emisyon ölçümü konusundaki farkındalık seviyesinin az olması
7. İşletmelerin yeşil dönüşüm için ihtiyacı olan finansmana ulaşma konusundaki bilgisizliği

iii. Regülasyon yetersizliği

1. Lojistik altyapısında demiryolu taşımacılığının az olması – kara filo problemi
2. Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatı taleplerinin regülasyon ve kanunlarla desteklenmemesi
3. Yazılım ve hesaplama gibi konularda TR menşei çözümlerin olmaması
4. Sanayinin bireysel çözüm arayışı
5. İhracat sektöründe emisyon hesaplamasının yapılmaması
6. Belediyelere ait yapı çözümleriyle ilgili destek alınamaması

b. Temel potansiyel ve fırsatlar

i. Kurumlar ve destek mekanizmaları

1. İş destek kuruluşlarının fazla olması
2. Üniversiteler, teknoloji transfer ofisleri ve start-upların fazla olması
3. Eğitim ve gelişim imkânlarının çok olması
4. Bankaların iklim finansmanına erişim (düşük faiz) kolaylığı
5. Sektör bazlı iklim değişikliği ve çevresel gerekliliklerle ilgili iklim kanunlarının oluşturulması
6. Tüm sektörlerde farkındalık ile rekabetçiliğin artırılması
7. Avrupa Birliği ile ticaret ilişkilerinin güçlendirilmesi

ii. Coğrafi ve ekonomik konum

1. Dönüşümün dijital aktörlerinin İstanbul'da halihazırda bulunması
2. Tedarik zincirinde İstanbul'un güçlü bir merkez olarak yer alması ve kelebek etkisi yaratabilme gücü
3. Ulaşım alanındaki karbonsuzlaşma uygulamalarının yaratacağı etkinin büyüklüğü

iii. Genç nesil/Gelecek nesil

1. Bilinçli genç nesil/gelecek nesil
2. Dönüşümü gerçekleştirecek beşerî sermayenin güçlü oluşu

3. Ekolojik Üretim Yaklaşımları

a. Temel sorun ve ihtiyaçlar

i. Arazi yönetimi:

1. Artan nüfus nedeniyle tarımsal alanların yerleşime açılması
2. İstanbul'da arazilerin değerli olması nedeniyle, tarım arazilerinin kullanılmaması
3. Şehir içerisinde tarımsal alanların bulunmaması, tarımın kent çeperlerine sıkıştırılması
4. Sanayileşmenin konut alanlarıyla iç içe olması
5. Mega projelerin bulunması

ii. İstanbul'un demografisi ve nüfus yoğunluğu

1. Aşırı nüfus yoğunlaşması
2. Trafik yoğunluğu

iii. Su varlıkları

1. Kişi başına düşen su miktarı ve su tasarrufu ihtiyacı
2. Azalan/tüklenen su varlıkları üzerindeki baskı
3. Su kaynaklarının verimli kullanılmaması

iv. Tarım (Tarımsal üretici)

1. Üretimde modern tarım yöntemlerinin bulunmaması
2. Kırsal alan ve üretici kaybı
3. Yeni neslin (genç tarımcıların) üretimde yer almaması (düşük oranda yer alması)

v. Çevre-Ekosistem

1. İstanbul'un diğer bölgeler/havalar üzerinde yarattığı baskı
2. Hava kirliliği

vi. Atık yönetimi

1. Atık yoğunluğunun fazla olması
2. Atıklar ve çevre kirliliği

vii. Sektörel destek

1. AR-GE destekleri
2. Sektörler arası uyum-iş birliği eşgüdüm problemi
3. Servis sektörü-turizm- ticaret baskısı (tüketim odaklılık)

viii. Sanayi

1. Üretim yapan firmaların denetimsizliği
2. Yüksek sanayi üretimi nedeniyle emisyon salınımı
3. Üretim sektörünün çıktılarının ulaştırılmasından artan sera gazı salınımı

b. Temel potansiyel ve fırsatlar

i. İstanbul'un stratejik konumu

1. Deniz ve orman gibi farklı ekosistemlerin bir arada olması

ii. Ekonomi – Finans

1. Finansal kaynak potansiyelinin bulunması
2. Ekolojik üretim noktasında İstanbul gibi büyük bir pazara yakın olması ve Avrupa-Dünya pazarına hızlı ulaşım gerçekleştirilebilmesi
3. Ölçek ekonomisi uygulayabilme potansiyeli
4. Kamu kurumlarının pandemi ve pandemi sonrasında desteklerini arttırması

iii. Toplum-İşgücü

1. Nitelikli iş gücü potansiyeli
2. Kültürel ve toplumsal çeşitlilik yönüyle kapsayıcı olması
3. Bilinçli tüketici gruplarının (ekolojik-organik tarım talebinin) bulunduğu bir şehir olması

iv. Döngüsel ekonomi potansiyelinin yüksek olması

1. Atıkların fazlalığı nedeniyle geri dönüşüm potansiyelinin yüksek olması

v. Arazi kullanımını yönlendirebilecek altyapıya (mevzuat/planlama) sahip olması

4. Döngüsel Atık Uygulamaları

a. Temel sorun ve ihtiyaçlar

- i. Yönetimsel sorunlar
- ii. Mevzuata dair sorunlar (mevzuatın uyumsuzluğu)
- iii. Altyapıya dair sorunlar
- iv. Kamu- özel sektörün koordineli çalışması
- v. Atık toplama: ayrıştırılmış atık toplama ve ayrıştırılmış atıkları da ayrıştırarak toplama
- vi. Ayrıştırılmış atık toplamanın ilçe belediyelerinde yapılmaması
- vii. Endüstriyel simbiyozla ilişkin mevzuat eksikliği ve veri tabanı eksikliği
- viii. Döngüsel ürün ve hizmetlerde tasarım eksikliği
- ix. Döngüsel ekonomi algısının atıkla ilişkilendirilmesi

b. Temel potansiyel ve fırsatlar

- i. Döngüsel iş modellerinin ve hizmetlerin varlığı
- ii. Kamu, özel, sivil toplum ve akademide uzmanların varlığı ve katkıları
- iii. Girişimcilerin sürdürülebilir teknolojiler üretmesi
- iv. Toplu taşımada elektrikli araç kullanımı ve fosil yakıt kullanımının azalması
- v. Endüstriyel simbiyozun mevzuata uyumu
- vi. Büyük tekstil üreticilerinin dönüşümü
- vii. Atık tespitinin yapılmasıyla kurumsal kazanım elde edilmesi
- viii. Özel sektörün yeşil ekonomiye geçiş konusunda motive olması
- ix. Avrupa Bilgisi döngüsel kentler ağı ile ilişkilendirme
- x. İklim değişikliği farkındalığı
- xi. Kaynak artışı (mali ve nitelikli insan kaynağı)

5. Bilgi ve Farkındalığın Artırılması

a. Temel sorunlar/İhtiyaçlar

i. İstanbul özelinde ve Türkiye genelinde yeşil ekonomi/dönüşüm alanında bireylerin farkındalık düzeylerinin düşük olması

1. Çevre yönetimi ve iklim değişikliği konusunun müfredata çok yeni girmesi ve müfredatta yer alan dersin okul öncesi eğitimde bulunmaması
2. Toplumda atık yönetimi, enerji verimliliği, ekolojik yaklaşım bilincinin olmaması
3. Yeşil ekonomi/yeşil dönüşüm/iklim değişikliği eğitimlerine ulaşımın zorluğu

ii. İstanbul özelinde ve Türkiye genelinde yeşil ekonomi/dönüşüm alanında kurumların (kamu/özel sektör) farkındalık düzeylerinin düşük olması

1. İstanbul'daki KOBİ sayılarının çok yüksek olmasına rağmen KOBİ'lerin yeşil dönüşüm konusunda yeterli eğitime sahip olmamaları
2. Çevre yönetimine dair mevzuat ve uluslararası standartların firmaların anlayabileceği şekilde kolay anlaşılabilir olmaması
3. İstanbul'daki büyük firmaların kurumsal kapasitelerinin yüksek olmasına karşılık KOBİ'lerin ve sanayicilerin yeşil dönüşüm konusundaki kapasitelerinin yetersiz olması
4. İhracatçı firmaların dekarbonizasyon konusunda bilinçlendirilmeye ihtiyaç duyması
5. Organize sanayi bölgelerinde yeşil ekonomi/yeşil dönüşüme yönelik eğitimlerin yetersiz olması

iii. İstanbul'daki nüfus yoğunluğu, hızlı nüfus artışı ve iç/dış göç

1. Sanayi bölgelerinin yoğun olmasıyla birlikte işverenlerin yeşil dönüşüm bilinçlerinin yeterli düzeyde olmaması
2. İstanbul'da ilçeler bazında bölgesel kalkınma seviyelerinin farklı olması
3. Nüfus yoğunluğuna bağlı olarak oluşan kaynak sorunu ve gıda israfı
4. Nüfus yoğunluğuna bağlı olarak oluşan konut sorunu ile beraber yeşil bina sayılarının az olması ve yeşil dönüşüme uygun olmaması

b. Temel Potansiyeller/Fırsatlar

i. İstanbul'daki yüksek genç nüfus:

1. Yüksek genç nüfusun yeşil ekonomi/yeşil dönüşümü sağlamak konusunda daha fazla gelecek vizyonuna sahip olmaları ve bu alanda bilinçlendirilmelerinin görece daha kolay olması

ii. İstanbul'un coğrafi konumu:

1. İstanbul'un Türkiye'deki diğer illere göre daha kalkınmış olması ve Türkiye'nin bir cazibe merkezi olması
2. Toplumun yeşil ekonomi alanına giren konularda diğer illere ve bölgelere göre bilgi birikimlerinin yüksek olması

iii. İstanbul'daki teknolojik/mimari altyapı ve toplumun eğitim ve ekonomik alanlarında görece yüksek bilgi ve bilinç düzeyi:

1. İstanbul'da yaşayanların eğitim seviyeleri ve potansiyellerinin diğer illere ve bölgelere oranla yüksek olması
2. Bilgi ve iletişim/teknolojiye erişimin diğer illere ve bölgelere oranla yüksek olması
3. Büyük sanayi şirketlerinin merkezlerinin İstanbul'da olması ve bu şirketlerin yeşil ekonomi/yeşil dönüşüme daha hızlı uyum sağlaması
4. İstanbul'daki kurumlara yeşil ekonomi/yeşil dönüşüme dair verilen eğitim programlarının görece fazla olması

6. Yeşil Teknoloji, Gelişim ve İnovasyon

a. Temel sorunlar/İhtiyaçlar

i. Mevzuat

1. İstanbul'un yeşil ekonomi hedefleri bilinmemesi
2. İstanbul'a yeşil teknoloji önceliklerinin planlanarak ilan edilmemiş olması
3. Yeşil teknolojiye ilk yatırım yapacaklar için yeterli yönlendirme bulunmaması
4. Planlama konusunda uzun vadeli bakış eksikliği mevcut ve planların uygulanması için mekanizmaların kurulmamış olması
5. KOBİ'ler için yeterli yönlendirme ve destek mekanizması mevcut bulunmaması
6. Firmalar için sürdürülebilir bir iş modeli benimsenmemiş olması ve yol haritasının bulunmaması.
7. AB yatırımları ile Türkiye mevzuatında ilgili yatırımların bulunmaması
8. Yeşil yıkamanın iyi uygulamaların önüne geçmesi
9. Yutak alanların artırılması konusu için ülkemizde de yatırım yapılması, orman arazileri ile ilgili mevzuatların güncellenmesi

ii. Teşvik

1. Çevresel vergilerin ve yeşil dönüşüm projelerine aktarılması için teşvik sisteminin bütünsel bakış açısına ihtiyacı olması
2. Yeşil teknolojinin ve girişimlerin finansmanı için ayrı olanakların bulunmaması, daha düşük maliyetlere ve erken aşama girişimlerin desteklenmesi ihtiyacı
3. Yeşil teknoloji temelli girişimlere yönelik finansman ve düşük faizli kredilerin bulunmaması
4. Genel olarak teşvik mekanizmalarının yetersizliği

iii. Finansal

1. Ekonomik dalgalanmalar ve mevcut durum sebebiyle işletmelerin dönüşüm süreçlerinin ertelenmesi
2. Makro ekonomik sorunların ve günlük problemlerin yeşil uygulamaların ertelenmesine neden olması
3. Yerli teknolojilerin ve uygulamaların kısıtlı olması ve teknoloji ithalat maliyetlerinin yüksekliği
4. Yeşil teknolojiye erişim maliyetlerinin yüksek olması, danışmanlık ve öğrenme imkanlarının kısıtlı olması

iv. Sektörel

1. Mevcut yatırımların devam ettiği sektörlerde dönüşümün zor olması

v. Altyapı

1. Elektrikli araçların dönüşümü ve kullanımının yaygınlaşması için şehir altyapısının gelişim ihtiyacı
2. Geri dönüşüm süreçlerindeki teknolojilerin ve uygulamalarının geliştirilmesi ihtiyacı
3. Tedarik zincirlerinde raporlama sürecinde gerekli alt yapının kurgulanmaması
4. Binaların yenilenebilir enerji ve enerjiye uygun olarak projelendirilmesi ihtiyacı
5. Atık geri dönüşüm teknolojilerinin geri dönüşüm ihtiyacı
6. Sınırdaki karbon uygulamasının sektörlere yaptırımlarının net bilinmemesi
7. E-araçların altyapısının 2026'ya kadar sorun bulunmamakla birlikte, sonraki süreçte yoğun park alanları ihtiyacı bulunması

vi. Farkındalık/Eğitim

1. Yeşil ekonomi ve teknolojiye yönelik akademik eğitimlerin bulunmaması
2. Yeşil teknoloji farkındalığının düşük olması
3. Yeşil teknoloji iyi uygulamalarının bulunmaması ve örnek teşvik edecek uygulamaların bulunmaması
4. Yeşil dönüşüm destek mekanizmalarının işletmeler tarafından yeterince bilinmemesi

b. Temel Potansiyeller/Fırsatlar

i. İş birliği

1. Horizon projelerine katılım fırsatı
2. Teknoloji yeşil dönüşüm alanlarında çalışan öncü kurum ve şirketlerin know-how transferinin sağlanması

ii. Altyapı

1. Enerji depolama sistemlerinin yaygınlaşması
2. Elektronik araç şarj istasyonlarının alt yapısının kurulması ve yaygınlaşması
3. Yeşil teknolojide önemli patentlerin yaygınlaştırılması için telifin kaldırılması ya da şirketlere verilmesinin yaratacağı altyapı gelişim fırsatı
4. OSB'lerde yeni kurulan firmaların, Teknopark'takine benzer şekilde yeşil kurulum yapması
5. Altyapının güçlenmesi için uluslararası akreditasyona sahip şirketlerin yaygınlaştırılması
6. Teknopark gibi ekosistem oluşturan alanlarda iyi uygulamaların ön plana çıkartılması

iii. Finansal

1. Yeşil ekonominin bankacılık ve sermaye tarafından desteklenmeye başlanması
2. Yeşil sermaye piyasa araçlarının yaygınlaştırılması
3. Finans sektöründe yeşil ekonomi alanında kullanılacak fon, krediler için teşvik, sübvansiyon sağlanması
4. Yeşil/hibrit araçların kullanımının yaygınlaşması için teşvikler
5. Yenilenebilir enerji kaynaklarının potansiyel olarak ülkemizde bulunması ve finansal alt yapıların hazırlanması
6. Büyük ölçekli işletmelerin dönüşüme başlaması ve tedariklerinde talep etmesi

Sektörel Hedeflerin Tespiti

Çalıştayın ilk oturumunun ikinci bölümünde önceki bölümde sektör bazlı olarak ortaya konulan sorun/ihtiyaçlar ve potansiyeller/fırsatlar doğrultusunda belirlenen hedefler aşağıdaki gibidir.

1. Temiz Enerji ve Emisyonların Azaltılması

a. Binalarda Enerji Verimliliğinin Artırılması

- i. Hane halkı yerleşim bölgelerinde: kentsel dönüşümle gerek yeni açılan arazide yeni yapılan binalarda alt sınırın yükseltilmesi, sadece A ve B sınıfı binaların kiralanıp, satılabilmesi gibi yaptırımlarla teşvikler sunulması
- ii. Organize Sanayi Bölgelerinde: yeni yapılacak OSB'lerin yeşil olmasına teşvik ve zorunluluk sağlanması (Örn: Yalova OSB)
- iii. Enerji verimliliğinde yeni iş modellerinin bilinirliğini artırılması ve uygulamaya alınması
- iv. Hizmet olarak enerji (Energy As-A-Service) girişimlerinin artması ve yaygınlaşması
- v. Akıllı şebekelerin gelişmesini hızlandıracak projelerin geliştirilmesinin sağlanması
- vi. YES-TR yeşil bina sertifikasyonları uygulatılmasının ve denetlenmesinin sağlanması

b. KOBİ'lerde Temiz Enerjiye Katılımının Hızlandırılması

- i. Yeni nesil teknolojiler ve mevzuat ile ilgili bilgilendirme yapılması
- ii. Dönüşüm için zannedilen değil, gerçek fon ihtiyaçlarının ortaya çıkarılması ve desteklenmesi

c. Akıllı Ulaşım Sistemlerinin Geliştirilmesinde Akıllı Araçlara Öncelik Verilmesi

- i. Vergi, yaptırım, teşvik ve denetimlerin hayata geçmesi
- ii. Elektrifikasyonla artan elektrik ihtiyacını karşılamak için eş zamanda lokal yeşil enerji üretiminin artırılması

2. Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatına Uyum ve Emisyonların Azaltılması

a. Tanıtım- Eylem

- i. Müfredatın yeşil dönüşümü kapsayacak şekilde yeniden kurgulanması, YÖK tarafından yeşil dönüşüm ve minvalindeki dersler tanınması, eklenmesi, ilgili bölümlerin sayısı artırılması
- ii. İlçe bazlı – yerelde bilgilendirme ve eylem merkezlerinin açılması
- iii. Yeşil dönüşüm için gerekli adımların ailelerin desteğiyle beraber küçük yaşlarda çocuklara aktararak toplumsal farkındalığın artırılması
- iv. Ürün tasarım süreçlerinde emisyon ve döngüsel ekonominin yer almasının sağlanması
- v. Üniversitelerin sürdürülebilir üniversite endeksine tabi tutulması

b. Networking – İş birliği

- i. Eğitim kurumları ve iş destek kurumları bir araya gelerek yeşil dönüşüm alanındaki iyi uygulama örneklerinin hayata geçirilmesi konusunda çalışacak bir yapının kurulması

c. Finansman

- i. Geleneksel finansman mekanizmaları yerine yeni/modern mekanizmalar geliştirilmesi ve uygulanması
- ii. Temiz teknoloji için finansman yaratılmasının sağlanması
- iii. Çevresel, sosyal ve yönetim başlıklarına uygun finansman yaratılması

3. Ekolojik Üretim Yaklaşımları

- a. Arazi yönetimi ekolojik üretimden yana olması ve arazi yönetiminin sağlanması
- b. Üretimin gerçekleştirilmesi gereken alanların planlanması
- c. Kırsal alanlarda sosyal koşulların iyileştirilmesi
- d. Modern sulama sistemlerinin yaygınlaşması- teşvik edilmesi, vahşi sulama yönetmelerinden uzaklaşılması
- e. Şehir bölge planlarının havza ve ekosistemlere zarar vermeyecek şekilde yapılması
- f. Dijital okuryazarlık- dijital kullanım alışkanlığı ve genç çiftçilerin bununla teşvik edilmesi ve sürece katılmalarının sağlanması
- g. İstanbul'un küçük ölçekli alanlara ayrılması (Silivri bölgesi Trakya iklimsel özelliği ile birlikte değerlendirilmesi gerekirken, Şile hobi bahçeciliğinin küçük tarımsal arazi varlığının olduğu bir alandır.) İstanbul özelinde ölçeklerin keşfedilmesi ve bunlara özel planlamaların yapılması
- h. İstanbul'un kırsal ve kentsel olarak 2 bölüme ayrılarak kırsal alanlar da kendi içerisinde iklim-ekolojik durum, üretim yöntemi- üretilen ürünler bazında ayrı ayrı gruplandırılarak değerlendirilmesi

- i. Tarım odaklı bir planlama yapılması, organik tarımın herkesin yapmaması ve organik tarım sertifikasının yaygınlaşması
- j. Havza alanlarına dair imara açılmayacak sözü ve garantisi verilerek teşvik edilmesi
- k. Uzman desteği ve İstanbul'da ziraat fakültelerinin kurulması
- l. Sanayi alanında envanter oluşturulması, nerede hangi sanayinin olduğuna dair bilginin toplanması
- m. Geleneksel tarım metotlarından uzaklaşmak ve modern sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması (damla sulama gibi)
- n. Tüm sorunların çözümüne dair öncelikle onarıcı tarım bilincinin kazandırılması, tarımsal bilinç-çiftçinin bilinçlendirilmesi
- o. Şehir bölge planlamalarının havza ve bölgeler dikkate alınarak ekosisteme zarar vermeyecek şekilde planlanması
- p. Kentsel tarım, dikey tarım gibi konuları yaygınlaştırılması
- q. Yenilenebilir enerji potansiyeli su, rüzgâr gibi, İstanbul'da da fırsat olarak geliştirilebilir görülmesi ve öncelikli olarak değerlendirilmesi
- r. Tarımsal alanda güvencesizlik sorununun ortadan kaldırılması
- s. Ceza ve denetim konusunun düzeltilmesi, yaptırımın arttırılması
- t. Mevzuattan kaynaklı sorunların çözümü için yerel yönetimlerin sorumluluğun arttırılması
- u. Diğer üreticileri de çekmek gibi bir dönüşüm yapılması, çevre illerle buradaki tüketiciyle buluşturma, tedarik zincirinin iyileştirilmesi
- v. Çöp arıtma kısmı- ayrıştırma-toplanma- organik atıkların ayrıştırılması

4. Döngüsel Atık Uygulamaları

- a. Ürün/Hizmet/sistem tasarımının yapılması
- b. Uygulanabilir Mevzuat / Strateji ve Eylem planı oluşturulması
- c. İşgücü ihtiyacı çözümünün sağlanması
- d. Kamu, sivil toplum, özel sektör iş birliğinin güçlendirilmesi
- e. Sanayi ve devlet kurumları, sosyal girişimciler motivasyon ve etki açısından faydalanılması
- f. Atık üretiminde girişimci grubun yaratılması
- g. Sektörel iş birliğinin sağlanması ve erişimin artırılması, ekosistemin güçlendirilmesi
- h. İnsanların döngüsellik konusunda bilgi eksikliğinin giderilmesi için farkındalık ve bilgilendirme çalışmalarının yapılması; kamu, sivil toplum, özel, medya
- i. Karbon ayak izi ile ilgili farkındalık oluşturma
- j. Yenilenebilir enerjinin artması
- k. Dünya standartlarında analiz/ölçüm yapılması ve yaygınlaşması
- l. Endüstriyel simbiyozun haritalandırılması

- m. Vizyon ve bilgi eksikliğinin toplumun en alt biriminden en üst birimine, her kesimde giderilmesi için çalışmalar yapılması
- n. Finansal havuz oluşturulması, fon sağlanması

5. Bilgi ve Farkındalık Artırılması

- a. İstanbul özelinde ve Türkiye genelinde yeşil dönüşüm kültürünü ve bu ekosistemi yaratmak adına Millî Eğitim Bakanlığı'nın ana sınıflardan başlayarak ekoloji, atık ayrıştırma, yeşil dönüşüm, iklim değişikliği gibi konuları okullarda müfredata dâhil edilmesi
 - i. Eğitimcilere, bakanlıklar ve çeşitli kurumlar aracılığıyla yeşil ekonomi/yeşil dönüşüm alanında kapasite geliştirme eğitimi verilmelidir;
 - ii. MEB müfredatının Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatı'na uyumlu hale getirilerek şekillendirilmelidir;
 - iii. Yeşil ekonomi/yeşil ekonomi konusunda seçilen ve çalışan pilot okullarının İstanbul'dan başlayarak ülke geneline yayılmaları gerekmektedir;
- b. Kurumsal kapasitenin artırılması
 - i. Yerel yönetimlerin, akademisyenlerin ve çeşitli odaların yeşil ekonomi kapsamında kapasite artırımı konusunda TİM, İSTKA gibi kurumlar tarafından bilgilendirmeleri gerekmektedir.
 - ii. KOBİ'lere ve özel sektöre danışmanlık verilerek, firmaların karbon ayak izinin ölçmesi, doğrulaması, uluslararası standartların ihracatçı firmalara teknik açıdan bilgilendirilmesi gerekmektedir. Büyük kurumsal firmalar yeşil dönüşüme dair üretim ve ihracat yapmalarına karşın, KOBİ'ler için mevzuata uygun üretim yapamamak rekabet alanında KOBİ'lerin aleyhine olmakta ve maliyetleri karşılayamamaktadırlar. KOSGEB teşvikleri ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı/Ticaret Bakanlığı tarafından verilecek bu eğitimlerle KOBİ'lerin yeşil ekonomi/yeşil dönüşüme olan adaptasyonları kolaylaştırılabilir.
- c. Yeşil OSB'lerin/binaların/üniversitelerin/yeşil kampüslerin teşvik edilmesi, dünyadan "iyi örneklerin" görünür kılınması
- d. Yeşil ekonomi/yeşil dönüşüm alanlarında kamu spotu oluşturulması, sosyal medya kampanyalarının yapılması
 - i. Bu gibi PR araçları ile toplumdaki bütün sosyal sınıflar, atık azaltma, enerji verimliliği, sürdürülebilir ekosistem konularında bilinçlendirilebilir. Bu şekilde yapılacak kampanyalar, toplumun bütün sosyo-ekonomik sınıfları kapsamış olacaktır.
- e. Türkiye'deki diğer illeri ve bölgeleri kalkındırarak İstanbul'dan ters göç yaratılması ve nüfus yoğunluğunun azaltılması

- i. İstanbul'daki hızlı nüfus artışı ile birlikte yaşanan yapılaşma yoğunluğu ve yapıların yeşil dönüşüm standartlarına uygun olmaması, çevresel ve kaynak kullanımı anlamında bir tehdit unsurudur. İstanbul'un geleceğini belirlemek, Türkiye'nin geleceğini belirlemekle eşdeğer olduğundan, Türkiye'deki diğer bölgelerin cazibe merkezi haline getirilerek İstanbul'dan ters göç yaratılması gerekmektedir.
- f. İstanbul'daki yerel yönetimlerin çevre/iklim eylem planları oluşturmasının zorunlu hale getirilmesi
 - i. İstanbul'un ilçeler bazında bölgesel kalkınma seviyeleri farklı olduğundan, mevcut durumda yerel yönetimlerin yeşil ekonomi/yeşil dönüşüm konusunda eylem planları hazırlanması belediyelerin inisiyatiflerine bırakılmıştır (örn. Kadıköy Belediyesi). Verilecek teşviklerle hazırlanacak eylem planlarının İstanbul çapında zorunlu olması ve uzun dönemde diğer illere de yayılmalıdır.
- g. Yeşil ekonomi/yeşil dönüşüm alanında toplumsal bilinç geliştirmek açısından bireylere ödüllendirme sistemlerinin getirilmesi
- h. Kentte yaşayan genç nüfusun potansiyeli ile birlikte yeni "yeşil işler" yaratılarak enerji sektöründe ve dögüsel ekonomi alanında yeni istihdamlar yaratılması

6. Yeşil Teknoloji Gelişim ve İnovasyon

- a. Teknolojik altyapı ve girişim farkındalığının KOBİ'ler öncelikli olmak üzere öncü aktörlerde arttırılması
- b. Dikey ve yatay iş birliklerinin kurulmasının kolaylaştırılması
- c. Teşviklere erişimin kolaylaştırılması ve teşvik skalasının geliştirilmesi

OTURUM 2 - BÖLGE PLANI ÖNCELİKLİ HEDEFLERİN BELİRLENMESİ, PROGRAM VE PROJELERİNİN TASARIMI

İkinci oturumda, ilk oturumda belirlenen hedefler bölge planı kapsamında ilk 5 yıl için önceliklendirilmiştir. Önceliklendirilen hedeflere ulaşılmasına hizmet edecek proje ve/veya program önerileri oluşturulmuştur. Masa katılımcıları öncelikle ilk oturumda belirlenen hedefleri önceliklendirmiş, sonrasında ise belirledikleri hedefe yönelik ortak proje/program fikirlerini birlikte detaylandırmışlardır.

Oturumda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Bölge planı yalnız İstanbul Kalkınma Ajansının çalışmalarını değil, tüm kurumların strateji ve faaliyetlerini ve de alt ölçekli planları yönlendirmektedir. Bölge planı 5 yıllık bir plandır. Bu doğrultuda İstanbul'da ilk 5 yılda, öncelikle neler yapılmalıdır, hedefler neler olmalıdır?

Bölge planı yalnız İstanbul Kalkınma Ajansının çalışmalarını değil, tüm kurumların strateji ve faaliyetlerini ve de alt ölçekli planları yönlendirmektedir. Bölge planı 5 yıllık bir plandır. Bu doğrultuda; Belirlediğiniz hedefler içerisinden öncelikli olduğunu düşündüğünüz hedefleri seçerek, İstanbul'un bu hedefe ulaşması için gerçekleştirilmesinin önemli olduğunu düşündüğünüz en az bir adet proje ya da programı geliştiriniz.

Bölge Planı Kapsamında Önceliklendirilen Hedefler

1. Temiz Enerji ve Emisyonların Azaltılması

- a. Yerel yönetimlerde yeşil istihdamın gelişimi
- b. Akıllı bina dönüşümlerinde kamu binalarının önceliklendirilmesi
- c. Yerleşik İstanbul'da kademeli yerleşim dağılımı düzenlenmesi, ağır sanayiinin İstanbul kent yaşam alanının dışına kademeli taşınması
- d. Güneş enerjisi ve rüzgârın yanına biyoyakıtın eklenmesi

2. Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatına Uyum ve Emisyonların Azaltılması

- a. Mevcut durum ve ihtiyaç analizi yapılması
- b. İhtiyaca özel bilinçlendirme raporları hazırlanması
- c. İş birlikleri kurulması ve geliştirilmesi
- d. Sektör bazlı hedeflerin belirlenmesi
- e. Eylem planları hazırlanmalı

3. Ekolojik Üretim Yaklaşımları

- a. Döngüsel ekonomiyi destekleyecek ürünler ortaya koyulması, çok su isteyen bir ürünü su yönünden zengin yerde üretilmesi
- b. Döngüsel atık- kümelenme- geri dönüşümün sağlanması- atık yönetimi planlanması, atığı kaynağında ayrıştırma ve nihayetinde çıkan atığın ekonomiye kazandırılması
- c. Atığın en başta evde başlayan bir süreç olmasından kaynaklı haneden başlayan bir bilinçlendirmenin sağlanması
- d. Tüm atıkların farklı sektörlere girdi olacak biçimde yeniden düzenlenmesi
- e. Tüm atığın döngüsel ekonomiye kazandırılması için altyapı ve tesisin sağlanması
- f. Organik atıkların kompost edilmesi ve çiftçilere ulaştırılması, maliyetlerin azaltılması
- g. Biyoçeşitliliğin korunması
- h. Üretimi yapacak çiftçilerin şartlarının iyileştirilmesi ve çeşitli desteklerin sağlanması
- i. Referans verebileceğimiz bölge planına dair (bunu şöyle istiyor diye) diğer sektörlerin de baskı-teşvik mekanizmasının sağlanması
- j. Sanayideki çıktıların geri kazanımıyla gübre üretilmesi
- k. İnsanların böyle bir üretim modeline geçtiğinde para kazanacağına güvenmesinin sağlanması, geçişi kolaylaştıracak destek mekanizmaların sağlanması
- l. Sözleşmeli tarım marketlerde satılacak ürünleri belirli çiftçilere ürettirilmesi
- m. Tüketicilerin sağlık beklentisi ile bilinçlerinin arttığı tespiti yanında sağlıklı beslenme isteği ile sürdürülebilir beslenme tartışmalarının eşleştirilmesi
- n. Nihayetinde tüm bu çözümlerin gerçekleştirilmesi için yapısal problemlerin çözülmesi

4. Döngüsel Atık Uygulamaları

- a. Sektörel planlar, eylem planlarının yapılması
- b. Simbiyoz haritalama sisteminin oluşturulması
- c. Atık üretmeyen ürün için mali destek ve üniversite iş birliği yapılması
- d. Sanayiye eğitim ve finansal destek sağlanması
- e. Atık toplamada birimler arası koordinasyon ve iletişim ihtiyacı
- f. Atıkların sisteme geri gönderilmesinin sağlanması
- g. Yerelde ve İstanbul'da dönüşümü gerçekleştirilecek malzemelerin belirlenmesi
- h. Faydalanıcı odağında, hedef kitleye özel, inovatif eğitimlerin gerçekleştirilmesi
- i. Kurum içi eğitimlerin düzenlenmesi ve işlevsel hale gelmesi
- j. Ekosistem oluşturarak; eğitim, tasarımcılar, koordinasyon, yeşil ekonomi gündeminin oluşturulması
- k. İyi örneklerin, yenilikçi fikir ve girişimcilerin ödüllendirilmesinin sağlanması

5. Bilgi ve Farkındalık Artırılması

- a. İstanbul'daki binaların enerji ihtiyaçlarının azaltılması
- b. Yenilenebilir enerji alanında mevzuatların sıkılaştırılması, faaliyetlerin artırılması ve çeşitli muafiyetlerin getirilmesi
- c. Kurumsal kapasitenin artırılması
- d. İstanbul özelinde ve Türkiye genelinde bir İklim Uzman Havuzu'nun oluşturularak, uzmanların oluşturulacak yeşil ekonomi/yeşil dönüşüm eylem planlarında görev almasının sağlanması

6. Yeşil Teknoloji, Gelişim ve İnovasyon

- a. Teknolojik altyapı ve girişim farkındalığının KOBİ'ler öncelikli olmak üzere öncü aktörlerde artırılması
- b. Hiyerarşik ve yatay iş birliklerinin kurulmasının kolaylaştırılması
- c. Teşviklere erişimin kolaylaştırılması ve teşvik skalasının geliştirilmesi

Geliştirilen Program ve Proje Önerileri

İkinci oturumun ikinci bölümünde, birinci bölümde önceliklendirilen hedeflerden bir ya da birkaçı seçilmiş ve bu hedeflere ulaşılmasına hizmet edecek proje ve/veya program önerileri oluşturulmuştur.

1. Temiz Enerji ve Emisyonların Azaltılması

a. Program Önerisi

- i. **Hedef:** İstanbul'un 39 ilçesinde, her bir ilçeye özel temiz enerjiye dönüşümü sağlayacak hızlı aksiyonların belirlenmesi ve uygulanması. (2 sene içinde)
- ii. **Programın adı:** İlçe Özelinde Temiz Enerji Uygulama ve Araştırma Merkezleri
- iii. **Programın amacı:** Kısa vadede çözüm üretebilecek temiz enerji odağında projelerin geliştirilmesi; her ilçenin kendi dinamikleri, özellikleri, şartlarının gözetilebilmesi; her ilçede bu pilot uygulamaları geliştirecek temiz enerji AR-GE birimleri oluşturulması
- iv. **Program öncelikleri:**
 1. İlçe özelinde envanter ve planlama. Sanayii yoğun, kentli yerleşim bina yoğun, tarihi bölge, kamusal bina yoğun olması gibi parametreler özelinde gruplama
 2. Parametrelerine uygun proje geliştirme. Örneğin: Sanayii yoğun Tuzla için genelde gündüz vakti kullanım olduğundan güneş panelleriyle enerji üretimi ve anında tüketimi
 3. Kentli yerleşim bina yoğun ilçe: güneş panelleri için henüz erken, mikro şebekeye ihtiyaç bulunması durumunda enerji verimliliği projelerinin oluşturulması
 4. Tarihi bölge Fatih ilçesi: ulaşımdan doğan emisyonların azaltılması için trafik talep yönetim projeleri
 5. Kamu kuruluşlarının yoğun olduğu ilçe için: kamu binalarının yeşil binaya dönüşümü
 6. Sergi ve fuar alanları yoğun ilçeler için akıllı otoparklar
- v. **Program yürütücüsü:** İSTKA ve TÜBİTAK liderliği konsorsiyum
- vi. **Uygulayıcı kurum ve kuruluşlar:** Bakanlıklar, Belediyeler, OSB'leri, STK'lar, Üniversiteler
- vii. **Programın uygulama yeri:** İstanbul'un 39 ilçesi

2. Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatına Uyum ve Emisyonların Azaltılması

a. Program Önerisi

- i. **Hedef:** İstanbul'un yeşil mutabakata uyumlanması
- ii. **Programın adı:** İstanbul'un Yeşil Dönüşüm Programı
- iii. **Programın amacı:** Emisyonun düşürülmesi; farkındalık oluşturulması; farklı finansman modellerinin geliştirilmesi; iş birliklerinin geliştirilmesi; merkezi veri tabanının oluşturulması
- iv. **Program öncelikleri:**
 1. Enerji yoğun sektörlerde karbon emisyon ölçülmesi
 2. Kaynak yoğun sektörlerde hammadde tasarrufu
 3. Endüstriyel simbiyoz
 4. Eğitimde yeşil dönüşüm
 5. Kitlesele fonlama
 6. Atık merkezlerinin artırılması
- v. **Program yürütücüsü:** İSTKA
- vi. **Uygulayıcı kurum ve kuruluşlar:** Sanayi kuruluşları; Eğitim kuruluşları; İş destek kuruluşları; Danışman kurumlar
- vii. **Programın uygulama yeri:** İstanbul

3. Ekolojik Üretim Yaklaşımları

a. Proje Önerisi

- i. **Hedef:** Atığı Azaltmak/ Ekolojik Döngüyü Sağlamak; Üreticiyi Desteklemek
- ii. **Projenin adı:** İstanbul Döngüsel Ekonomi Altyapı Programı (İDEA) (Organik Atıkların Kompostlaştırılması)
- iii. **Projenin amacı:** İstanbul genelinde ortaya çıkan atığın tarımsal ekonomi içinde kullanımı; üreticilerin girdi maliyetini azaltmak; toprağı güçlendirmek; sektörleri döngüsel ekonomi için teşvik etmek
- iv. **Projenin açıklaması:** Envanter çıkarılması (sektörel atık envanteri); Teşvik mekanizması oluşturulması; Üretim planlaması; Altyapı – tesis yapılması ve Lojistik
- v. **Proje yürütücüsü ve ortakları:** Çevre ve Şehircilik Bakanlığı; Tarım- Orman Bakanlığı; İstanbul Büyükşehir Belediyesi
- vi. **Projenin uygulama yeri:** İstanbul

4. Döngüsel Atık Uygulamaları

a. Program Önerisi

- i. **Hedef:** Döngüsel Ekonomi ile İlgili Ekosistem Oluşturma
- ii. **Programın adı:** KOBİ'lerin Yeşil Dönüşümlerine Yönelik Kapasite Artırımı Programı
- iii. **Programın amacı:** Çok Paydaşlı, yenilikçi, dinamik, sürdürülebilir, etki odaklı, global ile ilişkili, sürekli geliştirilebilir, hiyerarşik olmayan mevzuat önerisi getirme
- iv. **Program öncelikleri:**
 1. Yönetişim sisteminin kurgulanması
 2. Mevcut durum ve ihtiyaçları ortaya koyan izleme yapmak,
 3. Atık haritalama yapmak
 4. Hedefleri belirleyen yol haritası çıkartmak
 5. Uygulama için alanında uzmanlıkları bir araya getirmek
 6. Eğitim kapasite geliştirme
- v. **Uygulayıcı kurum ve kuruluşlar:** Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Meslek Odaları, Sektör çatı örgütleri, OSB'ler, Yerel yönetimler, Üniversiteler, Sosyal girişimciler, Sivil toplum örgütleri, Medya
- vi. **Programın uygulama yeri:** İstanbul

5. Bilgi ve Farkındalık Artırılması

a. Program Önerisi

- i. **Hedef:** İstanbul'daki KOBİ'lerin yeşil ekonomi/yeşil dönüşüm alanında kurumsal kapasitelerinin artırılması
- ii. **Programın adı:** KOBİ'lerin Yeşil Dönüşümlerine Yönelik Kapasite Artırımı Programı
- iii. **Programın amacı:** KOBİ'lerin verilecek eğitimler aracılığı ile yeşil ekonomi/yeşil dönüşüm alanında farkındalıklarının ve kapasitelerinin artırılması; KOBİ'lerin Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatı ve diğer uluslararası standartlar çerçevesinde pazarda rekabet kültürlerinin artırılarak ihracat oranlarının artırılması; iş birliklerinin geliştirilmesi; merkezi veri tabanının oluşturulması
- iv. **Program öncelikleri:** Yeşil ekonomi/yeşil dönüşüm konusunda İstanbul'da bulunan KOBİ'lere çeşitli seminerler, eğitimler ve workshoplar verilmesi
- v. **Program yürütücüsü:** İSTKA, KOSGEB
- vi. **Uygulayıcı kurum ve kuruluşlar:** İstanbul'daki KOBİ'ler; İstanbul Sanayi Odası; İstanbul Ticaret Odası; İl Ticaret Müdürlüğü; İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü
- vii. **Programın uygulama yeri:** İstanbul

6. Yeşil Teknoloji, Gelişim ve İnovasyon

a. Program Önerisi

- i. **Hedef:** İstanbul'daki yeşil ekonomi dönüşümünde KOBİ'ler için öncelikli olacak şekilde sanayi sektöründeki aktörlerin kapasitesinin artırılması.
- ii. **Programın adı:** Yeşil Dönüşümü Hızlandırma Programı
- iii. **Programın amacı:** Sektör aktörlerinin yeşil ekonomi bağlamında olgunluk seviyesinin tespit edilmesi; seviyesi belirlenen aktörlerin kapasitesinin artırılması.
- iv. **Program öncelikleri:** Global değer zincirine bütünleşmiş, ihracat gerçekleştiren KOBİ'lerin belirlenmesi; danışmanlık sisteminin kurulması; akreditasyonların yaygınlaştırılması; iyi örneklerin tanınması, tanıtılması, yaygınlaştırılması.
- v. **Program yürütücüsü:** İSTKA; KOSGEB; TÜBİTAK
- vi. **Uygulayıcı kurum ve kuruluşlar:** OSB'ler; Teknoparklar; Belediyeler; Özel Şirketler
- vii. **Programın uygulama yeri:** İstanbul

EK 1 – TOPLANTI PROGRAMI

09:00 - 09:30 | KAYIT

09:30 - 10:15 | AÇILIŞ: Bölge Planı Çerçeve Sunumu

10:15 - 11:30 | OTURUM 1: İstanbul'un Yeşil Ekonomi Hedeflerinin Geliştirilmesi

11:30 - 11:45 | KAHVE ARASI

11:45 - 13:00 | OTURUM 2: İstanbul Bölge Planı Hedeflerinin Belirlenmesi, Proje ve Programlarının Tasarımı

13:00 - 13:15 | ORTAK DEĞERLENDİRME KAPANIŞ

EK 2 – KATILIMCI LİSTESİ

Katılımcı	Kurum	Tema
Alp Servi	Türk Eximbank	Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatına Uyum ve Emisyonların Azaltılması
Berkol Alevli	İstanbul Hazır giyim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği	Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatına Uyum ve Emisyonların Azaltılması
Doç. Dr. Esra Yüksel Acı	Marmara Üniversitesi	Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatına Uyum ve Emisyonların Azaltılması
Dr. Erkin Erimez	İMMİB	Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatına Uyum ve Emisyonların Azaltılması
Erbil Büyükbay	ISO	Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatına Uyum ve Emisyonların Azaltılması
Fatma Soyer	İMMİB	Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatına Uyum ve Emisyonların Azaltılması
Nilgün Aytekin	Atlas Danışmanlık	Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatına Uyum ve Emisyonların Azaltılması
Aynur Şule Sümer	Kadıköy Belediyesi	Bilgi ve Farkındalık Artırılması
Banu Budayoğlu Yılmaz	Borsa İstanbul	Bilgi ve Farkındalık Artırılması
Dilan Cengiz	Demir Enerji Danışmanlık	Bilgi ve Farkındalık Artırılması
Doç.Dr. Rana Atabay Kuşçu	Yeşil Akademi Platformu	Bilgi ve Farkındalık Artırılması
Mustafa Özkul	Marmara Belediyeler Birliği	Bilgi ve Farkındalık Artırılması
Semra Sevinç	Sürdürülebilirlik Akademisi	Bilgi ve Farkındalık Artırılması
Şerife Yorulmaz	İMMİB	Bilgi ve Farkındalık Artırılması
Yalçın Türkoğlu	Çevre, Şehircilik ve İklim Bakanlığı İl Müdürlüğü	Bilgi ve Farkındalık Artırılması
Damla Özenç	This is Mana	Döngüsel Atık Uygulamaları
Elif Aynur	İBB Atık Yönetim Müdürlüğü	Döngüsel Atık Uygulamaları
Akif Emre Demir	İSTAÇ	Döngüsel Atık Uygulamaları
Ayla Dev	Anadolu Yakası OSB	Döngüsel Atık Uygulamaları
Başak Demir	D-cube	Döngüsel Atık Uygulamaları
Yunus Tural	İSKİ	Döngüsel Atık Uygulamaları
Berkan Özyer	İstanbul Planlama Ajansı	Ekolojik Üretim Yaklaşımları
Gözde Güldal	TEMA	Ekolojik Üretim Yaklaşımları
Murat Birsin	Migros	Ekolojik Üretim Yaklaşımları
Özgür Şen	İBB Tarım ve Su Ürünleri Müdürlüğü	Ekolojik Üretim Yaklaşımları
Pelin Çalışkan	Migros	Ekolojik Üretim Yaklaşımları
Yasemin Turan Gürbüz	İstanbul İl Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü	Ekolojik Üretim Yaklaşımları

Ahmet Acar	Shura Enerji Dönüşüm Merkezi	Temiz Enerji ve Emisyonların Azaltılması
Ayşe Nihan Ayışık	Kadıköy Belediyesi	Temiz Enerji ve Emisyonların Azaltılması
Berna Çalışkan	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı 1.Bölge Müdürlüğü	Temiz Enerji ve Emisyonların Azaltılması
Gizem Doğan	Anadolu Yakası OSB	Temiz Enerji ve Emisyonların Azaltılması
Meryem Kayan	İklim değişikliği Şube Müdürlüğü	Temiz Enerji ve Emisyonların Azaltılması
Şevki Şarlıoğlu	İstanbul Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü	Temiz Enerji ve Emisyonların Azaltılması
Nilgün Tezcan	İBB Ulaşım Planlama Şube Müdürlüğü	Temiz Enerji ve Emisyonların Azaltılması
Aynur Kemirtlek	İSTAÇ	Yeşil Teknoloji Gelişim ve İnovasyon
Canan Ergün Tavukçu	Arçelik	Yeşil Teknoloji Gelişim ve İnovasyon
Latif Ulu	Teknopark İstanbul	Yeşil Teknoloji Gelişim ve İnovasyon
Murat Sungur Buse	Sürdürülebilirlik Akademisi	Yeşil Teknoloji Gelişim ve İnovasyon
Tahir Yıldız	Anadolu Yakası OSB	Yeşil Teknoloji Gelişim ve İnovasyon
Zehra Zeynep Gümrükçüoğlu	Türkiye Emlak Katılım Bankası A.Ş.	Yeşil Teknoloji Gelişim ve İnovasyon